

Literatura, violí

JOAN FRANCESC MIRA

Vingué fa pocs dies el gran Jaume Cabré a la ciutat on visc i, en una sala sota la teulada de l'antiga estació del tren, parlà de literatura durant una hora i mitja. Per a mi van ser noranta minuts de felicitat perfecta, i en acabant em vaig girar de cara al públic assistent i els vaig dir: "No sé si vostès són conscients d'haver assistit a un acte memorable". Em va fer l'efecte que sí que n'eren, de conscients, vista l'expressió radiant de moltes cares. Que no eren precisament cares de professors del ram, ni d'institut ni d'universitat (una absència tan habitual com sorprenent: deu ser que als professors no els interessa el que diuen els autors). En aquest país, justament, on de vegades sembla que la vocació per l'escriptura és tan extensa com estreta i migrada és la lectura. Vull dir que, comparant, hi ha poca gent que llegeix i massa gent que escriu, i que, com a resultat inevitable, escriuen malament. No sé si es publiquen massa llibres, potser sí: sé que molts valen ben poc. No sé si hi ha massa autors que s'hi presenten, amb una estranya barreja d'incompetència i presumpció. No entenen què vol dir escriure, però estan convençuts que ho fan molt bé. Ho sé per la dura experiència d'haver estat massa vegades membre d'algun jurat (fins que hi vaig renunciar, espere que definitivament). Ser membre d'un jurat significa que has de llegir, amb major o menor atenció, una pila descomunal de manuscrits. Posem que en siguem quaranta, els patracols que t'arriben. Posem que, amb grandíssima sort, dels quaranta n'hi haja un de prou bo,

que premiarem, un altre de discret o interessant, que quedarà finalista, i tres més que es poden llegir, que faran bon paper en les votacions. És un càlcul molt optimista: i amb això hem sumat cinc obres. En queden trenta-cinc. De les quals, els ho puc ben assegurar, trenta resultaran difícilment descriptibles, en tant que obres literàries. El seu nivell, lingüístic sobretot, sol ser l'equivalent exacte de tocar al piano, amb un dit, una melodia com *Happy birthday to you*. Però en literatura, ja se sap, tot val i tot es despatxa, i qualsevol digne ciutadà, adolescent o jubilat, teceleja laboriosament fins a omplir dos-cents fulls, i està convençut que el resultat és més o menys un concert per a piano de Mozart.

En un llibre que, traduït, hauria de dir-se *Veritats i mentides en literatura*, Stephen Vizinczey escriu: "La major part dels músics professionals coneixen de memòria centenars de partitures; la ma-

jor part dels escriptors no tenen més que vagues records dels clàssics: una de les raons per les quals hi ha més músics competents que escriptors competents. Un violinista que disposara dels coneixements tècnics de la major part dels escriptors publicats no arribaria mai a fer-se contractar per una orquestra". Exactament, afegiria jo, ni per una orquestra d'aficionats. Això volia dir, recordant la meua experiència com a membre de jurats literaris: que nou de cada deu originals tenen el mateix nivell que jo tindria si em presentava a un premi de piano i interpretava *Happy birthday to you* amb un sol dit i equivocant-me. Ja sé que hom no estudia set cursos de narrativa com qui estudia set cursos de piano o de violí, però no és aquesta la qüestió. La qüestió és, sobretot, la falta de respecte a la llengua literària, que és com si un violinista no li tinguera respecte a la música. Stephen Vizinczey era un jove hongarès que lluità contra els russos el 1956, va fugir de Budapest, es refugià al Canadà, i en arribar-hi, quan va descobrir que era "un escriptor privat de llengua", va pujar al terrat d'un edifici altíssim, i pensà que no tenia més solució que llançar-se al buit. Però el terror a no matar-se, a passar la resta de la vida en una cadira de rodes amb l'esquena trencada, el va fer dubtar. Va decidir, doncs, convertir-se en un bon escriptor en anglès, va fer l'esforç enorme que calia, i sis anys més tard publicava *In Praise of Older Women*, "Elogi de la dona madura", que hi ha qui diu que és una obra mestra. No és fàcil dominar una llengua literària com un violinista domina el violí. Però cal intentar-ho molt seriosament, tota la vida, o deixar-ho córrer ja des del principi. L'altra possibilitat és el terrat, i un petit salt per damunt de la barana. Decisió que, convenientment multiplicada, augmentaria el crèdit de qualsevol literatura. La nostra, per exemple.

«JA SÉ QUE HOM NO ESTUDIA SET CURSOS DE NARRATIVA COM QUI ESTUDIA SET CURSOS DE PIANO O DE VIOLÍ, PERÒ NO ÉS AQUESTA LA QÜESTIÓ. LA QÜESTIÓ ÉS, SOBRETOT, LA FALTA DE RESPECTE A LA LLENGUA LITERÀRIA, QUE ÉS COM SI UN VIOLINISTA NO LI TINGUERA RESPECTE A LA MÚSICA»